

Rinkeby-Kista
stadsdelsnämnd

2020-12-17

Ärende 22

Revidering av riktlinjer för
handläggning inom
socialtjänstens äldreomsorg

Niklas Thorén (V) m.fl.

Särskilt uttalande

Stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är utformade för att utgöra ett stöd för biståndshandläggare som fattar myndighetsbeslut inom socialtjänsten äldreomsorg enligt Socialtjänstlagen (SoL 2001:453). Värdegrunden för Socialtjänstens omsorg formuleras i SoL 5 kapitlet 4 §, "Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande". Begreppet "Värdighet" används i lagen i betydelsen att en person även vid hög ålder har rätt att leva sitt liv utifrån sin identitet och personlighet och innebär att hon eller han bör få stöd i att behålla sina intressen och vanor, men även i vissa fall att bryta ett mönster av vanor. "Välbefinnande" däremot tar sikte på den subjektivt upplevda känslan av välbefinnande och upplevelsen av den egna livssituationen. I SoL 4 kap. 1 § behandlas den enskildes rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt "den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå". Enligt stadens riktlinjer innebär "skälig levnadsnivå" en nivåbestämning och ger uttryck för vilken form av insats, vård och stödformer som kan komma i fråga och kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Den enskildes individuella behov är avgörande för rätten till en insats ". Vi instämmer i att en reglerad värdegrund i arbetet med äldre personer kan bidra till insikt och respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet och ska tillämpas på ett sätt som bidrar till livskvalitet för äldre. I SoL bidrar lagtextens formulering "skälig levnadsnivå" genom koppling till bistånd för såväl försörjning som levnadsnivån till tolkningssvårigheter angående vilka insatser som enskilda personer kan behöva för att nå upp till "skälig" levnadsnivå för sin livsföring.

I 5 kap. 5 § SoL brukas ordet "god" beträffande bostäder "Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service." Vi anser att genom svårigheter förhålla sig till begreppet "skälig" kan den enskildes rättighet till biståndet som regleras genom "skälig levnadsnivå" leda till konflikt med rättigheter enligt värdegrunden som dock måste vara grundläggande för beslut och för medarbetare i arbetet i äldreomsorgen. I stadens kvalitetsuppföljande arbete måste den enskildes rättigheter och krav enligt lagtextens följas upp. Vi ser positivt på att bland annat det förebyggande arbetet har fått större plats i de nya riktlinjerna för biståndshandläggare. Dessvärre visar verkligheten att det inte tillräckligt ofta är den äldres

behov och välbefinnande som styr handläggningen, utan budget. Detta leder följaktligen till risken för olika bedömning i olika stadsdelar. I Novus och fackförbundet akademikerförbundet SSR:s personalundersökning av arbetsituationen för biståndshandläggare från 2020 anser var sjätte att det är budget som helt styr bedömningen av bistånd och nästan hälften har varit med om påtryckningar från ledare i syfte att få dem att ändra bedömningen till en mindre generös. Dessutom är det kopplat till den höga arbetsbelastningen; de handläggare som rapporterar en för hög arbetsbelastning anser i högre grad än andra att den är budget som styr. Vi är långtifrån nöjda med dessa siffror och anser att det är ett av alla symptom på hur lågt prioriterad äldreomsorgen är jämfört med andra politikområden.

Det är positivt att skäl som oro, ensamhet och otrygghet ska beaktas i högre utsträckning i biståndsbedömningen och att äldre inte ska behöva bo kvar i en otrygg miljö mot sin vilja. Rapporten ”En beskrivning av äldreomsorgstagarna och omsorgens omfattning i Stockholms stad 2019” (Stockholm SNAC 2019) visar dock att betydelsen av högre åldrar, att bo ensam och besvär av oro/otrygghet gav förhållandevis liten sannolikheten att för att få ett beslut om vård- och omsorgsboende. Istället visar rapporten en tydlig utveckling mot att fler bor kvar i hemmet med utökade hemtjänststimmar. Rapporten ger inte svar på om de äldre som beskrivs med hög ålder, ensamboende och besvär av oro/otrygghet blir hjälpta boendeanpassning. Vi anser att ledsagning till aktiviteter är ett värdefullt alternativ för äldre som lever i isolering och ensamhet. Även om redogörelse för utnyttjande av denna tjänst inte hör hemma i riktlinjer efterlyser vi tjänstens utnyttjande och föreslår att denna tjänst bör redovisas i årsrapporten/tertiärrapporterna.

Vi välkomnar att riktlinjerna kompletteras med välfärdsteknik som beviljas som bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL och att det av genomförandeplanen ska det framgå hur tekniken ska användas. Gällande mat och måltider anser vi att med de risker för undernäring som ökar med ökande ålder och minskande ork att planera tillreda och inta regelbundna näringsrika måltider bör observerad undernäring vara en faktor som vägs in vid bedömningen till särskilt boende, såväl till servicehus som till vård- och omsorgsboende och att hemtjänsten generellt beviljas tillräcklig tid för assistans vid måltids-beredning. Vi anser även att under rubriken ”Hemvårdsbidrag”, bör förtydligande göras på vilket sätt hemvårdsbidrag skiljer sig från anhörigstöd.